

sn: **proti**). Säkerligen återger det ett *Prōtti* (av *þrōtt* 'styrka'), sålunda egentligen ett tillnamn med ungefär samma innebörd som det i flera sörmländska inskrifter förekommande *þrōttar þegn*. Under medeltiden är *Throtte* rätt vanligt, särskilt i Småland (Lundgren). Från Norge känner man endast ett belägg, i ett bohuslänskt ortnamn *Þrottalanda*, från Island är det helt okänt. Sannolikt äro formerna med enkelt *t*, som i Lundgrens namnordbok upptagas under särskild uppslagsform (*Throti*), endast en ortografisk eller fonetisk variant, icke ett namn av annat ursprung. Beläggen härröra från Småland och Östergötland.¹ — **nasi** torde avse ett *Nasi* eller *Næsi*, egentligen tillnamn 'han med näsan'. Det är känt från flera uppländska inskrifter: L 84 Balingsta kyrka, L 132 Bälinge kyrka, L 149 Tuna, Bälinge sn, L 233 Årby, Lena sn och L 790 Drävle, Altuna sn (O. v. Friesen i *UFT* bd 9, 1924, s. 360). — **glaki**, med sin tydligt stungna första runa, torde vara ett *Glæggi* (till fsv. *glægger* 'skarpögd', isl. *glöggr*), sålunda ursprungligen ett tillnamn 'den skarpsynte'. Det är annars icke belagt. — **arstin** bör säkerligen uppfattas som *Ar(n)stæinn*, ett namn som icke synes vara annorstädes belagt i inskrifterna. I medeltida källor finnas endast ett par fall. Däremot är namnet väl styrkt från Norge och Island. — *Øystæinn* slutligen tillhör de vanligaste namnen under vikingatiden överallt i Norden.

201. Älby, Ytterselö sn, Selebo hd.

Pl. 103. Pl. 7: B 736.

Litteratur: B 736, L 946. Ransakningarna 1667—84; O. Hermelin, Selebo härads fornlemningar 1, s. 297, 387.

Äldre avbildningar: Ransakningarna; Peringskiöld (B 736); A. Wætter 1853 (i hs R 552, Uppsala Univ.-Bibl.); Hermelin a. a.; Brate (ATA).

Stenen, som (liksom Sö 193) saknar runinskrift och endast är prydd med ormslingor, fanns enligt *Ransakningarna* vid Älby, »ståendes vthi dheres gierde». Den var redan då skadad på h. sidan, och upptill var ett större stycke avslaget. Troligen har den från början haft rektangulär form, med den jämna kanten upptill på v. sidan fortsättande mot h. och nedåt.

Stenen är nu rest omkring 250 m. SÖ om Älby i en liten lövträdsbeväxt backe vid östra sidan om vägen Ytterselö kyrka—Älby, 6 m. från vägen.

Brun sandsten. Höjd 1,71 m., bredd 0,57—0,89—0,51 m. Ristningen är alltigenom tydlig.

202. Östa, Ytterselö sn, Selebo hd.

Pl. 101, 102.

Litteratur: L 943. J. Ekström, Brev till E. M. Fant 1800 (i hs S 113, Uppsala Univ.-Bibl.); J. H. Schröder, S 114 och S 115 (hs i Uppsala Univ.-Bibl.); D 8vo 36; O. Hermelin, Selebo härads fornlemningar 1, s. 291, 317, 327.

Äldre avbildningar: Ekström 1794 a. a.; Dybeck a. a. (originalteckning och kalkering i ATA); Hermelin a. a.; Brate (ATA).

Omkring $\frac{3}{4}$ km. NV om Stallarholmen mellan landsvägen till Överselö och Mälaren ligger Östa sjöhage. En mindre väg går från landsvägen genom hagen ned till sjön. Här finnas, särskilt i hagens södra del, ett stort antal fornlämningar, större och mindre gravhögar,stensättningar och åtminstone ett par bautastenar.

De båda runstenarna i Östa sjöhage omtalas första gången av prosten J. Ekström i hans brev till E. M. Fant. De åtföljande teckningarna äro daterade 1794.

¹ Hit hör även *Thratte*, med 1 belägg, likaledes från Småland.

Höjd 1,38 m., bredd upptill (över runslingans nedre kant) 0,73 m., nedtill 1,30 m. Djupt, men klumpigt ristad. Ytan, som är tämligen skrovlig, är därjämte skadad genom ett par större avflagringar.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter Ekström):

: **purbyrna** : **resti** : **stai**[n] - - **na** : **yti** : **usbaka** : **fapur** : **sen** **ai** × || × **ati** **kula** : **hui** ×
 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50

Þorbiörn ræisti stæin [pe]nna at(?) Ospaka, faður senn. [Hann] atti . . .

»Torbjörn reste denna sten efter Ospake, sin fader. Han ägde . . .»

Ristarens bristande skicklighet framträder också i runornas utseende och deras bruk. Utrymmet är illa disponerat; delvis stå runorna starkt sammanträngda (särskilt 4—11 **byrna** : **res**). 7 **r** är missformat, men inskriftens alla **r**-runor äro varandra olika. Anmärkningsvärt är, att alla **a**- och **n**-runor ha ensidiga bistavar; i 33 **a** (möjligen också 16 **a**) skjuter bst något över hst. Tydligt stungna äro följande runor: 5, 23 **y**, 10 **e**; däremot är punkten i 38 **e** ej fullt säker. I 15 **t** äro bst nu borta. 39 **n** har bst onormalt högt upp. 41 **i** har möjligen en bst, uppåtriktad, på v. sidan (**n**?). 42—44 **ati** synes vara tämligen säkert. Det följande är tyvärr förstört genom avflagring, och någon säker läsning är ej möjligt att åstadkomma. Av 45 **k** är endast bst kvar, men dess böjning åt v. synes vara säker. Därefter spetsen av en hst, sannolikt också av en bst, utgående till höger (sålunda **u**, **r** eller **l**). 47 **l** har halva hst och bst kvar. De sista runorna 48—51 **a** : **hui** äro någorlunda säkra. — Ekström: **ysbaka**, 37—51 **sina** × **at** . . . **la** : **hui** ×. Schröder och Liljegren ha flera fel i sitt återgivande av inskriften efter Ekströms läsning. — Dybeck: **sina** × **ati** . . . **la** : **hui** ×. — Hermelin: **risti**, **sina** - × × **ati** **kla** : **hui** ×. — Brate: **sina** × × **ati** **kla** : **hui**. Framför 42—44 **ati** antager Brate ett **er**, varav han dock ej har funnit säkra spår.

Brate har påpekat, att Östa-stenen Sö 202 har vissa egendomligheter gemensamma med Ärja-stenen Sö 333: den annars sällsynta formen **yti** 'efter', bruket av **a** och **n** med ensidiga bst, det besynnerliga bruket av överflödiga runor (1—8 **purbyrna** för *Þorbiörn*, möjligen också 37—40 **sena** för 'sin'). Härtill kan läggas, att båda låta inskriften fortsätta i en mindre slinga med ramlinjer, att båda börja med ett : och sluta med ett ×, och att i båda huvudslingan slutar med ett × och den mindre slingan börjar med samma tecken. Det är sålunda åtskilligt, som talar för att Brates förmodan är riktig, att Sö 202 och Sö 333 äro utförda av samme ristare. På Ärja-stenen namnger han sig: *Æskill*. Ärja-stenen är visserligen i tekniskt avseende skickligare utförd — materialet är också den lättare sandstenen —, men är visst icke något mästerverk. Framför allt röjer den samma ovana vid bruket av runskriften.

Inskriftens första namn **purbyrna** är sålunda blott en otymplig stavning av namnet Torbjörn. Möjligen står ett överflödigt **a** även i slutet av det andra namnet, **usbaka**. Såväl på östnordiskt som på västnordiskt område har detta namn nämligen annars stark form: **osbakra** L 1223 Tångreda, Vetlanda sn (Smål.), fsv. *Ospak* (Lundgren-Brate), isl. fno. *Óspakr* (Lind). Jfr också *Ofeigr*, *Otamr*, *Otryggr* m. fl., liksom *Spakr* Sm 13. Men givetvis är en svag form också tänkbar av detta namn, som ju ursprungligen intet annat är än adjektivet isl. *úspakr*, fsv. *ospaker* 'oklok', brukat som tillnamn.

I inskriftens sista, tyvärr mycket skadade ord förmodar Dybeck ett ortnamn, namnet på den gård, som Ospake ägde (jfr Sö 367 *þæix attu by Sleðabro*). Brate framhåller, att ingen annan nu känd gård på ön kan komma i fråga än Klahammar, beläget omkring $\frac{1}{4}$ mil från stenens plats (*Klohammar* 1548, 1550, 1552, *Clohamar* 1549, 1551). Och han antager, med hänsyn till ristningens runrester, att denna gård i äldre tid har hetat **Klāvī*. — Om 42—44 **ati** är riktigt tolkat som verbet *atti* 'ägde', kan emellertid det följande även tänkas ha varit ett kvinnonamn, namnet på Ospakes hustru (jfr Sö 52 *hann atti Gæirunni*).